

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН ТА ФОРМУВАННЯ НОВИХ ВИДІВ ПРАВОВІДНОСИН У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

TRANSFORMATION OF TRADITIONAL LEGAL RELATIONSHIPS AND FORMATION OF NEW TYPES OF LEGAL RELATIONSHIPS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

Чистяков А.С., аспірант кафедри теорії, історії та конституційного права

Львівський державний університет внутрішніх справ

ORCID ID: 0009-0007-5774-3306

Стаття присвячена ґрунтовному теоретико-правовому дослідженню процесів трансформації традиційних правовідносин та формування нових їх видів у цифровому середовищі. В умовах інтенсивної цифровізації суспільних відносин відбувається суттєва зміна установлених правових конструкцій, що зумовлює необхідність переосмислення класичних підходів до розуміння правовідносин як базової категорії теорії права. Активне впровадження цифрових технологій, зокрема електронних комунікацій, штучного інтелекту, великих даних, блокчейн-технологій та цифрових платформ, спричиняє трансформацію не лише форми реалізації прав та обов'язків, а й їхнього змісту. Проаналізовано вплив цифрового середовища на структурні елементи правовідносин, зокрема на суб'єктний склад, об'єкти правового регулювання та юридичні факти. Обґрунтовується, що поява нових учасників правових взаємодій (платформ, операторів цифрових сервісів, автономних алгоритмічних систем) та специфічних об'єктів (цифрові активи, дані, віртуальні об'єкти) зумовлює формування якісно нових видів правовідносин, які не завжди можуть бути ефективно врегульовані за допомогою традиційних правових механізмів. Особливу увагу приділено проблемам правової ідентифікації та відповідальності суб'єктів у цифровому просторі, а також особливостям виникнення та реалізації правовідносин у середовищі цифрових платформ і смартконтрактів. Зроблено висновок, що цифрове середовище виступає не лише простором реалізації традиційних правовідносин у новій формі, а й самостійним чинником формування нових правових моделей, які потребують адаптації національного законодавства та розвитку доктринальних підходів до правового регулювання. Обґрунтовується необхідність поєднання фундаментальних принципів права з інноваційними регуляторними інструментами з метою забезпечення правової визначеності, стабільності та ефективного захисту прав учасників цифрових правовідносин.

Ключові слова: правовідносини, цифрове середовище, цифровізація, трансформація правових відносин, суб'єкти правовідносин, цифрові платформи, цифрові активи, правове регулювання, теорія права

The article is devoted to a comprehensive theoretical and legal study of the transformation of traditional legal relations and the formation of new types of legal relations within the digital environment. In the context of the rapid digitalization of social relations, profound changes occur in established legal constructions, which necessitates a rethinking of classical approaches to legal relations as a fundamental category of legal theory. The widespread implementation of digital technologies, including electronic communications, artificial intelligence, big data, blockchain technologies, and digital platforms, leads to the transformation not only of the form of exercising rights and obligations but also of their substantive content. The study analyzes the impact of the digital environment on the structural elements of legal relations, in particular on the composition of subjects, objects of legal regulation, and legal facts. It is substantiated that the emergence of new participants in legal interactions, such as digital platforms, service operators, and autonomous algorithmic systems, as well as specific objects like digital assets, data, and virtual objects, contributes to the formation of qualitatively new types of legal relations. These relations often cannot be effectively regulated through traditional legal mechanisms. Special attention is paid to issues of legal identification and liability of subjects in cyberspace, as well as to the peculiarities of the emergence and implementation of legal relations within digital platforms and smart contracts. The article concludes that the digital environment functions not merely as a space for the realization of traditional legal relations in a new form, but also as an independent factor in the development of new legal models that require adaptation of national legislation and further development of doctrinal approaches to legal regulation. The necessity of integrating fundamental principles of law with innovative regulatory instruments is substantiated in order to ensure legal certainty, stability, and effective protection of the rights and legitimate interests of participants in digital legal relations.

Key words: legal relations, digital environment, digitalization, transformation of legal relations, subjects of legal relations, digital platforms, digital assets, legal regulation, legal theory.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується системними й багатоаспектними процесами цифровізації, які охоплюють практично всі сфери соціальної взаємодії – економіку, публічне управління, освіту, охорону здоров'я, культуру та право. Цифрові технології перестали виконувати допоміжну функцію в організації суспільних процесів і дедалі частіше виступають визначальним чинником трансформації соціальної реальності. За таких умов право як універсальний регулятор суспільних відносин зазнає суттєвих змін, що проявляються у переосмисленні його функцій, інструментів та базових категорій. Однією з таких категорій є правовідносини, які в умовах цифрового середовища набувають нових змістовних і структурних характеристик.

Традиційна теорія правовідносин сформувалася в межах класичної правової доктрини, зорієнтованої на регулювання відносин у матеріальному, фізично визначеному соціальному просторі. У межах цієї доктрини правовідносини розумілися як врегульовані нормами права сус-

пільні відносини, учасники яких наділені суб'єктивними правами та юридичними обов'язками, реалізація яких забезпечується державним примусом. Такий підхід ґрунтувався на відносній стабільності соціальних зв'язків, чіткості суб'єктного складу та передбачуваності юридичних фактів. Проте розвиток цифрового середовища істотно ускладнив зазначену модель, поставивши під сумнів низку установлених доктринальних положень.

Цифрове середовище як новий соціально-правовий простір характеризується високим рівнем динамічності, децентралізації та глобальності. Воно не обмежується виключно мережею Інтернет, а охоплює сукупність інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових платформ, програмно-апаратних комплексів, алгоритмів обробки даних і віртуальних інфраструктур, у межах яких відбувається створення, передача, зберігання та використання інформації у цифровій формі. Саме в цьому середовищі виникають нові типи соціальних зв'язків, які не завжди мають прямі аналоги в традиційній правовій реальності,

що ускладнює їх правову кваліфікацію та нормативне регулювання.

У науковій літературі дедалі частіше наголошується, що цифровізація спричиняє не лише зміну зовнішніх форм реалізації прав і обов'язків, а й глибинну трансформацію правовідносин як таких. Зокрема, відбувається розмивання меж між публічним і приватним правом, зростає значення договірної та платформної регулювання, а також посилюється роль недержавних акторів у формуванні нормативних порядків. У цьому контексті право все частіше взаємодіє з технологією не як із нейтральним інструментом, а як із самостійним регулятором поведінки, що зумовлює появу нових моделей правового впливу.

Особливого значення набуває питання трансформації суб'єктного складу правовідносин. Традиційно суб'єктами права визнавалися фізичні та юридичні особи, а також держава та інші публічно-правові утворення. Однак у цифровому середовищі поряд із ними функціонують нові учасники правових взаємодій – цифрові платформи, оператори інформаційних систем, постачальники цифрових сервісів, а також автономні алгоритмічні системи, здатні самостійно виконувати юридично значущі дії. Це породжує дискусію щодо можливості розширення поняття правосуб'єктності або запровадження нових, функціональних її форм.

Не менш складним є питання трансформації об'єктів правовідносин. У цифровому середовищі такими об'єктами дедалі частіше виступають нематеріальні блага – дані, цифрові активи, віртуальні об'єкти, результати алгоритмічної обробки інформації. Їхня правова природа не завжди є очевидною, що ускладнює застосування традиційних цивілістичних конструкцій власності, володіння та користування. Крім того, цифрові об'єкти часто характеризуються множинністю копій, неможливістю повного контролю та трансграничним характером обігу, що ставить під сумнів ефективність класичних механізмів правового захисту.

Таким чином, цифрове середовище формує якісно новий контекст існування правовідносин, у межах якого традиційні правові інститути зазнають істотної трансформації. Це зумовлює необхідність комплексного теоретико-правового аналізу змін, що відбуваються, а також вироблення нових доктринальних підходів до розуміння сутності, структури та функцій правовідносин у цифрову епоху.

Еволюція правовідносин у контексті розвитку інформаційного суспільства відбувалася поступово та була безпосередньо пов'язана зі змінами способів виробництва, обігу та використання інформації. На початкових етапах інформатизації право реагувало на технологічні новачки переважно фрагментарно, шляхом адаптації наявних правових інститутів до нових технічних умов. Такі зміни не зачіпали фундаментальних засад теорії правовідносин, а стосувалися здебільшого зовнішніх форм реалізації прав і обов'язків, зокрема використання електронних засобів зв'язку та автоматизованих систем обліку [1].

Подальший розвиток цифрових технологій зумовив перехід від інформатизації до повноцінної цифровізації, яка характеризується не лише заміною аналогових процесів цифровими, а й формуванням автономного цифрового середовища як простору соціальної взаємодії. У науковій літературі справедливо зазначається, що цифровізація має системний характер і призводить до виникнення нових соціальних практик, які не можуть бути адекватно врегульовані за допомогою традиційних правових механізмів [2]. У цьому контексті правовідносини перестають бути лише «оцифрованими» формами вже відомих суспільних відносин і дедалі частіше набувають ознак самостійних цифрових правовідносин.

Розмежування оцифрованих і цифрових правовідносин має принципове значення для розуміння масштабів

правової трансформації. Оцифровані правовідносини характеризуються тим, що їхня правова природа залишається незмінною, тоді як цифрові технології виконують інструментальну функцію, спрощуючи або прискорюючи реалізацію прав і обов'язків. Прикладом таких відносин є електронне листування сторін договору, подання процесуальних документів в електронній формі або використання електронного цифрового підпису [3]. Натомість цифрові правовідносини виникають і функціонують виключно в цифровому середовищі та не мають повноцінних аналогів у традиційній правовій реальності, що потребує розроблення нових нормативних і доктринальних підходів [4].

Особливо яскраво специфіка цифрових правовідносин проявляється у сфері функціонування цифрових платформ. Платформні моделі взаємодії ґрунтуються на багатосторонніх відносинах між користувачами, операторами платформ та третіми особами, що ускладнює визначення правового статусу кожного з учасників. У таких відносинах оператор платформи часто виконує квазіпублічні функції, встановлюючи правила доступу, поведінки та відповідальності, які фактично набувають нормативного характеру [5]. Це свідчить про зростання ролі приватного регулювання та формування поліцентричної системи джерел права.

Важливим аспектом трансформації правовідносин є зміна підходів до розуміння юридичних фактів. У цифровому середовищі юридично значущі дії можуть вчинятися автоматизовано, без безпосередньої участі людини, за допомогою алгоритмів і програмного коду. Смартконтракти, що виконуються на основі блокчейн-технологій, є прикладом таких автоматизованих механізмів, у межах яких факт настання певної події автоматично спричиняє юридичні наслідки [6]. Це ставить під сумнів традиційні уявлення про волевиявлення як обов'язкову ознаку юридичного факту та потребує переосмислення ролі людського фактору в механізмі правового регулювання.

Окремої уваги заслуговує проблема алгоритмічного прийняття рішень у публічно-правових відносинах. Використання автоматизованих систем у сфері адміністративного управління, соціального забезпечення та правозастосування створює нові ризики для забезпечення принципів законності, пропорційності та недискримінації [7]. У цьому контексті актуалізується питання відповідальності за рішення, прийняті з використанням алгоритмів, а також необхідності забезпечення прозорості та підзвітності таких систем.

Таким чином, трансформація правовідносин у цифровому середовищі має комплексний характер і охоплює всі їхні структурні елементи – суб'єктів, об'єкти та юридичні факти. Ці зміни не можуть бути зведені до суто технічної адаптації права, оскільки вони торкаються фундаментальних засад правової системи та потребують глибокого теоретичного осмислення.

Одним із ключових напрямів трансформації правовідносин у цифровому середовищі є зміна підходів до розуміння правосуб'єктності. Класична правова доктрина виходить із того, що суб'єктами правовідносин можуть бути лише соціальні утворення, наділені волею та здатністю усвідомлювати значення своїх дій, зокрема фізичні особи, юридичні особи та публічно-правові утворення. Такий підхід історично був обумовлений антропоцентричним характером права та відповідністю соціальної реальності індустріального суспільства. Проте в умовах цифровізації зазначена модель дедалі частіше піддається науковій критиці у зв'язку з появою нових акторів правових взаємодій, які не вписуються у традиційні класифікації [8].

Передусім ідеться про цифрові платформи, які виступають не лише посередниками між користувачами, а й активними учасниками регулятивних процесів.

У наукових дослідженнях наголошується, що платформи фактично встановлюють правила поведінки, здійснюють контроль за їх дотриманням і застосовують санкції, що за своєю суттю наближає їх до квазінормотворчих і квазіправозастосовних суб'єктів [9]. Такі повноваження реалізуються через користувацькі угоди, алгоритми модераторів контенту та внутрішні політики платформ, які формують автономний нормативний порядок у цифровому середовищі. У результаті виникають платформні правовідносини, що поєднують елементи приватноправового і публічно-правового регулювання.

Ще більш дискусійним є питання правового статусу автономних алгоритмічних систем і штучного інтелекту. У сучасній доктрині висловлюються різні підходи до вирішення цієї проблеми – від повного заперечення будь-якої форми правосуб'єктності таких систем до визнання за ними обмеженої, функціональної або похідної правосуб'єктності [10]. Прихильники обмеженого підходу наголошують, що алгоритмічні системи, хоча й здатні самостійно приймати рішення та ініціювати юридично значущі дії, залишаються продуктом людської діяльності та не можуть бути носіями власних інтересів [11]. Водночас у контексті автоматизованого виконання договорів, прийняття адміністративних рішень і аналізу великих масивів даних роль таких систем у правовідносинах стає настільки значущою, що ігнорування їхнього фактичного впливу призводить до прогалин у правовому регулюванні.

Зазначені процеси зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до юридичної відповідальності. У цифровому середовищі встановлення причинно-наслідкового зв'язку між діями суб'єкта та шкідливими наслідками істотно ускладнюється, особливо у випадках, коли рішення приймаються алгоритмами на основі машинного навчання. У науковій літературі обґрунтовується, що класичні моделі вини та відповідальності не завжди є придатними для регулювання таких відносин, що актуалізує потребу в запровадженні спеціальних режимів відповідальності або перерозподілі ризиків між розробниками, операторами та користувачами цифрових систем [12].

Важливе місце в осмисленні трансформації правовідносин посідають доктринальні концепції, що пояснюють зростаючу регулятивну роль технологій. Однією з найбільш відомих є концепція «code is law», відповідно до якої програмний код виконує функцію регулятора поведінки, встановлюючи правила та обмеження, які часто є більш ефективними, ніж традиційні правові норми [13]. У цифровому середовищі саме архітектура інформаційних систем визначає можливості та межі реалізації прав і свобод, що зумовлює зміщення акценту з нормативного регулювання на технологічне проектування.

Подальшим розвитком цієї ідеї стала концепція *lex cryptographica*, яка описує децентралізовані нормативні порядки, що формуються на основі блокчейн-технологій і смартконтрактів [14]. У межах таких порядків виконання правил забезпечується не державним примусом, а криптографічними механізмами та алгоритмічним консенсусом. Це ставить під сумнів традиційне уявлення про державу як єдине джерело легітимного правового регулювання та актуалізує питання співвідношення публічної влади і приватних технологічних режимів.

Водночас значна частина дослідників застерігає від абсолютизації регулятивного потенціалу технологій. Наголошується, що алгоритмічне регулювання не є нейтральним і відображає ціннісні установки своїх розробників, а тому може відтворювати або навіть посилювати соціальну нерівність і дискримінацію [15]. У цьому контексті особливого значення набуває збереження фундаментальних принципів права, зокрема верховенства права, правової визначеності та захисту прав людини, які мають слугувати орієнтирами для розвитку цифрового правового регулювання.

Таким чином, трансформація правосуб'єктності та доктринальних засад правовідносин у цифровому середовищі свідчить про глибинні зміни правової матерії. Ці зміни не можуть бути зведені до технічної модернізації правових інститутів, оскільки вони торкаються самої природи правового регулювання та його ціннісних основ.

У сфері публічно-правових відносин цифровізація проявляється через формування нових форм взаємодії між державою, громадянами та бізнесом. Відомо, що традиційне публічне управління базувалося на ієрархічній моделі владних відносин і стандартизованих процедурах, орієнтованих на людський фактор. Цифрові технології створюють умови для переходу до більш динамічних та адаптивних моделей управління, у яких автоматизовані системи стають активними учасниками регулятивного процесу [16].

Одним із ключових проявів цього процесу є розвиток електронного урядування (e-government). У науковій літературі підкреслюється, що електронне урядування не обмежується лише перенесенням адміністративних послуг в онлайн-середовище. Йдеться про зміну самої логіки управління: використання алгоритмічних систем дозволяє аналізувати великі обсяги даних, прогнозувати потреби громадян, приймати оперативні рішення та підвищувати ефективність публічних сервісів [17].

Проте цифровізація публічної влади порушує питання легітимності та прозорості. Використання алгоритмічних систем у прийнятті рішень, що мають юридичні наслідки, ставить під сумнів традиційні механізми контролю та підзвітності. Зокрема, виникає ризик автоматичного відхилення запитів громадян або надання послуг на основі непрозорих алгоритмічних критеріїв, що може призвести до дискримінації та порушення принципу рівності [18].

У цьому контексті особливого значення набуває забезпечення прав людини у цифровому середовищі. Науковці зазначають, що цифрові технології можуть одночасно розширювати і обмежувати права та свободи. Наприклад, інструменти великих даних і систем штучного інтелекту дозволяють покращувати доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг, водночас створюючи потенційні загрози приватності, свободи вираження та захисту персональних даних [19].

Відповідно, сучасна доктрина цифрового права акцентує увагу на необхідності балансування між технологічною ефективністю та фундаментальними правовими принципами. Одним із прикладів є застосування принципу «privacy by design», який передбачає інтеграцію механізмів захисту даних на етапі проектування інформаційних систем, а не після їх впровадження [20].

Критичною є також проблема правового регулювання децентралізованих технологій, таких як блокчейн. Науковці підкреслюють, що смартконтракти і децентралізовані автономні організації (DAO) формують відносини, у яких традиційні державні механізми контролю обмежені або недоступні [21]. Це викликає дискусії щодо співвідношення публічної влади та приватного цифрового порядку, а також необхідності створення гібридних моделей регулювання, які поєднують державний нагляд із саморегуляцією технологічних систем.

У підсумку, дослідження правових аспектів цифрової трансформації в Україні показало, що розвиток інформаційного права та цифрових технологій створює нові виклики і одночасно відкриває значні перспективи для вдосконалення правової системи. Цифровізація державного управління, поширення електронних правовичних, використання штучного інтелекту та метавесесвітів ставлять питання про межі правового регулювання, захист персональних даних та цифрових прав людини. Незважаючи на наявні законодавчі акти та практичні інструменти, багато аспектів залишаються дискусійними, зокрема питання юридичної природи цифрових активів,

правового статусу електронних документів та наслідків використання штучного інтелекту в управлінських процесах. Додатково, поєднання національних і міжнародних підходів до цифровізації підкреслює необхідність постійного розвитку нормативно-правової бази, адаптації правових норм до швидких технологічних змін та врахування етичних і соціальних факторів. Таким

чином, правове забезпечення цифрових трансформацій є багатоплановим і дискусійним процесом, який вимагає комплексного аналізу, міждисциплінарної співпраці та гнучкого підходу до регулювання, щоб максимально ефективно інтегрувати цифрові технології у правову систему та забезпечити баланс між інноваціями, безпекою і правами громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніщук В. В., Зицик С. Г. IT-право в Україні: історико-правовий аналіз розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. № 87. Ч. 2. С. 262–266. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.39>
2. Еннан Р. Є. Digitalization of law and formation of digital law. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. № 83. Ч.1. С. 200–205. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.1.29>
3. Баранов О., Костенко О., Дубняк М., Головка О. Цифрова трансформація суспільства: монографія. Київ; Одеса: Фенікс. 2024. 184 с.
4. Безклубний І. Правова семантика поняття «цифрове середовище». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Юридичні науки. 2024. №1(127). С. 9–16. <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2024/1.127-2>
5. Тихомиров О. О. Еволюція інформаційних прав людини. *Інформація і право*. 2023. № 1(44). [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.1\(44\).287538](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.1(44).287538)
6. Хлібороб Н. Цифрова трансформація публічних послуг: правове регулювання в контексті європейських принципів. *Адміністративне право і процес*. 2021. № 1 (32). <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2021.1.03>
7. Бесчастний В. М., Костицький М. В., Кушакова-Костицька Н. В. Цифровий конституціоналізм: нова парадигма та перспективи розвитку в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2. <https://doi.org/10.33270/02222402.9>
8. Польовий П. В. Нормативно-правовий механізм цифрових трансформацій в органах публічної влади та розвитку цифрових компетенцій публічних службовців. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Том 33 (72) № 4. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.4/14>
9. Дараганова Н. В. Головні критерії розмежування права на приватне та публічне. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 10–14. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.1>
10. Васильєва-Шаламова Ж., Ковальчук І. А. Електронні докази в цивільному судочинстві: теоретичні і практичні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/13>
11. Губарев С. В., Лов'як О. О. Електронний підпис як складова електронних правочинів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. 2022. № 4. Том 33 (72). <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2022.4/03>
12. Грибачова І. Електронні правочини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №12 <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-12/260>
13. Змикало О. І. Поняття та сутність електронних правочинів за цивільним правом України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Цивільне право». 2021. Вип. 66. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.14>
14. Кройтор В. А. Електронний договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2. <https://doi.org/10.32631/v.2024.2.04>
15. Стороженко Л. Г. Нормативно-правове забезпечення публічного управління в нетократичних умовах розвитку суспільства: вітчизняний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. Том 34 (73). № 2. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.2/14>
16. Ланде Д. В., Даник Ю. Г. Змагальний штучний інтелект в інформаційних і кібернетичних війнах. *Інформація і право*. 2025. № 1(52). [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.1\(52\).324688](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.1(52).324688)
17. Брайчевський М. С. Штучний інтелект в сфері інформаційного пошуку. *Інформація і право*. 2025. № 1(52). [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.1\(52\).324690](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.1(52).324690)
18. Братасюк О. Б., Ментух Н. Ф. Поняття та класифікація цифрових прав в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/12>
19. Гиляка О. С. Новітні технології та права людини: аналіз деяких критичних проблем цифрової ери. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 2. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023.30.2.15>
20. Литвиненко Є. В., Скоблик М. О. Особливості забезпечення прав людини в умовах цифрової трансформації. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 3. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.63>
21. Аврамова А. Цифрова правосуб'єктність особи у цифровому середовищі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №10. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/17>

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.08.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.09.2025
 Дата публікації: 26.09.2025